

Lobbyist van Zeeland

Milos Labovic

u i t g e v e r i j

SWP

Lobbyist van Zeeland

Milos Labovic

ISBN 978 90 8560 218 7

NUR 754 / THEMA JPHV

© 2023 Uitgeverij SWP Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord van Karla Peijs	9
Dankwoord	13
Milos	14

DEEL I

Sollicitatie	18
Kennismaken met Zeeland én met Brussel	24
Karla Peijs	27
Het Zeeuwse journaal	29
Brussel	31
Regio's in Brussel	33
Het Huis van de Nederlandse Provincies	35
Lambert van Nistelrooij	38
Wytze Russchen	42
Hondsdol in de Europese Hoofdstad	43
Goes Europese Jongerenhoofdstad	46
Hostel	53
De Provinciale Staten doen Brussel	59
Thermphos I	66

DEEL II

Vlas	72
Opnieuw proberen in de Tweede Kamer	81
Pyrrusoverwinning in komkommertijd	84

Eindspel	86
Zeeuws-Vlaanderen	88
Brusselse recepties	91
ZALCO	93
Heikantse Landbouwtop	95
Brussel II	98
Place Lux	100
Thermphos II	102

DEEL III

Zeeuwen op bezoek in Brussel	108
Beste lobby van Brussel?	113
De entree van Han Polman	115
Brussel III	117
Thermphos III	120
Maritieme ruimtelijke ordening of zoiets	127
Europese Verkiezingen	134
Door met Zeeland?	139

DEEL IV

Zuinigheid als sport	142
Het Zeeuwse voorzitterschap van de Europese Unie	146
Lobbyen in tijden van aanslagen	149
Oesterdiplomatie	153
Hazen uit de hoge hoed toveren	156
Ik spreek geen Frans	159
Pulskorvisserij	162
Kapelle	172
Brussel IV	178

Duizend dossiers	182
Het begin van het einde	185
De Zeeuw opnieuw bekeken	188
Thermphos IV	192
Een afscheid zonder einde	195
Epiloog	199
Nawoord Han Polman	200

Voorwoord van Karla Peijs

Waar te beginnen? Ik besloot dat ik niet nog een termijn door wilde als minister van Infrastructuur. Niet lang daarna werd ik gewezen op de vacature voor Commissaris van de Koning in Zeeland. Ik twijfelde. Ik wist niet of ik een kans maakte, want hoewel het CDA groot is in Zeeland, drukte de SGP toch een grote stempel op de benoeming. Dus ik liet toen polsen hoe zij tegenover mijn sollicitatie zouden staan. ‘Laat haar maar solliciteren’, werd er zuinig gezegd.

Uiteindelijk werd het een doodgewone sollicitatie. Voor de sollicitatiegesprekken werd een plek buiten Zeeland gekozen. De fractievoorzitters lieten op geen enkele manier blijken of ik een kans maakte. Daar had ik alle begrip voor. Zij moesten alle opties openhouden en wilden weten wat voor vlees ze in de kuip hadden. Het was een heel zakelijk gesprek.

Toen ik hoorde dat ik het werd, was ik enorm blij. In tegenstelling tot Milos, kende ik Zeeland namelijk heel goed. Ik was getrouwd met een Zeeuw. En als minister van Infrastructuur en Waterstaat krijg je enorm vaak te maken met Zeeland. Het is misschien wel de beste voorbereiding om Commissaris van de Koning in Zeeland te worden. Vanwege de vele uitdagingen die Zeeland op het gebied van infrastructuur heeft krijg je veel dossierkennis over de provincie. Ik heb me nooit een ‘buutendieker’ in Zeeland gevoeld. Zeeland is wat dat betreft wellicht vriendelijker voor nieuwkomers dan bijvoorbeeld Den Haag.

Lobbyen en belangenbehartiging werd al vrij snel een belangrijk onderdeel van mijn rol als Commissaris. Heel 2011 stond bijvoorbeeld in het teken van lobbyen voor werkgelegenheid (lees: de marinierskazerne). Ik merkte al snel dat de bescheidenheid van Zeeland de provincie vaak in de weg zat. Veel

andere steden en provincies waren altijd vele malen mondiger als het ging om geld vragen. Bovendien had Zeeland er in die tijd ook vaak last van dat de provincie niet als één eenheid opereerde. Dat maakte het makkelijk voor Den Haag om beloftes te verbreken. Het gebeurde wel eens dat je afspraken met Den Haag probeerde te maken en dat je daarna hoorde dat een Zeeuwse gemeente met Den Haag belde om precies het tegenovergestelde te eisen. Dat werkt natuurlijk niet. Door het aannemen van lobbyisten en door verder te professionaliseren hebben wij daar wel een slag in gemaakt. Lobbyen werd steeds meer *core business*. Zowel in Den Haag als in Brussel.

In zijn boek schrijft Milos dat hij juist omdat hij niet uit Zeeland kwam zo goed met de Zeeuwen overweg kon. Dat herken ik. Juist door anders te zijn en on-Zeeuws te handelen werd ik gewaardeerd en kon ik iets betekenen voor Zeeland. Dat betekent dat je soms hoog van de toren moet blazen. Zo vernam ik een keer dat veel grotere schepen door de Westerschelde naar Antwerpen zouden gaan varen. Veel groter dan afgesproken was. Wij waren als provincie daar niet op toegerust. We hadden geen brandweer, geen reddingsschepen. We hadden hier de mankracht niet voor. Er zou een zeer onveilige situatie op de Westerschelde ontstaan. Ik ben daar toen 'voor gaan liggen'. Door te schakelen met Rijkswaterstaat en de minister van Vlaanderen wist ik het schip buiten Zeeuwse wateren te houden. Dat megaschip heeft toen drie dagen buiten de Westerschelde gelegen. De burgemeester van Antwerpen was overdonderd. Uiteindelijk heeft Vlaanderen ervoor gezorgd dat er personeel en middelen kwamen om de veiligheid te waarborgen. Het grappige was dat ik er eigenlijk helemaal niet over ging. Het is niet zo dat ik bevoegd was om dit te verbieden, noch had ik een fregat liggen om de boot te onderscheppen. Maar door mondig te zijn lukte het toch. Een ander voorbeeld hiervan: het is gelukt om de haven van Terneuzen aan te laten merken als corridor van Europees belang. Hierdoor kwam Terneuzen in het lijstje van havens van Europese corridors, en daar heeft Zeeland tot op de dag van vandaag profijt van.

Soms gaat het echter ook goed mis. Zoals met Thermphos, de fosforproducent uit Vlissingen die failliet ging. Dat verhaal kreeg nog een bizarre wending. Op een gegeven moment kwam er een delegatie uit Kazakhstan bij ons over de vloer. Zij meenden ervoor te kunnen zorgen dat de prijs van fosfor uit Kazakhstan omhoog zou gaan. Daarmee zou volgens hun Thermphos gered zijn. Als tegenprestatie moesten wij een Kazakse politicus een Four Freedoms Award geven. De Four Freedoms Awards worden steevast om het jaar in New York of Vlissingen uitgereikt. Het is een eerbetoon aan mensen die zich hebben ingezet voor onder andere mensenrechten of vrijheid van meningsuiting. Eerder kregen Nelson Mandela en Malala Yousafzai de prijs. En nu zouden we het dan aan een Kazakse politicus moeten geven? Ik heb het geen moment overwogen. Sommige dingen zijn niet te koop.

Je maakt ook enorm leuke dingen mee. Zoals Koninginnedag 2010. Het was het 30ste jubileum van de Koningin en de eerste Koninginnedag na de verschrikkelijke gebeurtenissen in Apeldoorn.

Lobbyen en belangenbehartiging gaan echter niet alleen over de grootse en meeslepende momenten, het is (juist) ook opkomen voor individuele belangen van Zeeuwen. Ik kreeg in die tijd heel veel brieven van burgers. Ik heb geprobeerd om die stuk voor stuk te beantwoorden. Eén keer schreef een vrouw dat haar water en licht was afgesloten. Ik heb toen geïntervenieerd omdat ik wist dat dit niet mocht in Nederland. Ook dat is belangenbehartiging.

In 2012 nam ik het besluit om te stoppen als Commissaris van de Koning. Ik had nog door kunnen gaan tot mijn 70ste. Maar ik vond het niet kunnen. We hadden net een grote reorganisatie achter de rug gehad. In de nasleep van de financiële crisis waren bijna honderdzeventig medewerkers weg

gereorganiseerd. Veel van de medewerkers waren boven de zestig en betrokken met een regeling. Tegenover die mensen vond ik het niet kunnen om door te gaan.

Wat ook heel on-Zeeuws is? Praten over je liefde voor Zeeland. Zeeland gaat op een gegeven moment in je bloed zitten. En daarmee ook de drang om iets te kunnen betekenen voor Zeeland. Het pleit voor de Zeeuwen dat ze in staat zijn om buitenstaanders te verwelkomen en in hun hart te sluiten. Dat is de andere kant van de medaille. Het is misschien goed en nodig om on-Zeeuws te lobbyen, maar dat vergt wel vertrouwen en ruimte. Die ruimte geven de Zeeuwen je. Anders zou het nooit werken. Dat creëert een band.

Hoewel ik al heel lang geen Commissaris meer ben van Zeeland, blijf ik hun ambassadeur en laat ik geen moment onbenut om mijn liefde voor Zeeland uit te spreken.

Dankwoord

Aan Zeeland

Milos

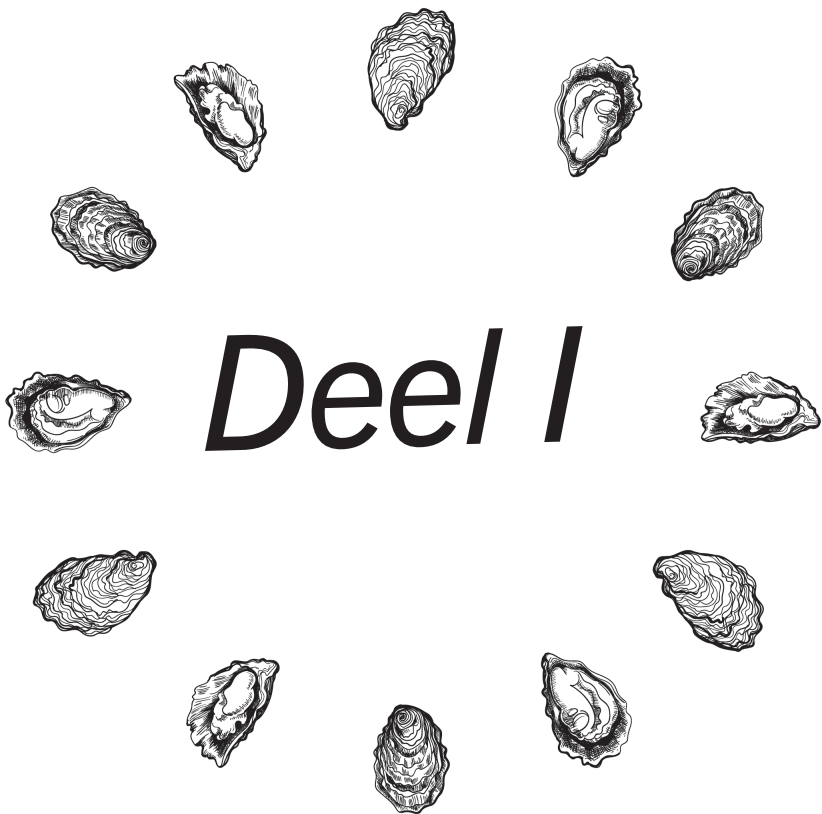
Ik moest dit boek schrijven. Eerst zou het een ode aan Zeeland moeten worden. De provincie waar ik bijna negen jaar voor gelobbyd heb in Brussel. Ik had veel te danken aan Zeeland en was bovendien door de jaren heen verknocht geraakt aan die kleine, gekke provincie. De dijken, de bruggen, de stranden en het water. Ik vond het belangrijk om 'iets terug te doen'.

Behalve mijn avonturen en belevenissen zou het daarom ook een stukje geschiedschrijving van Zeeland zijn, een inkijkje in de politieke dossiers van Zeeland tussen 2009-'17. Het zou een klein, vastomlijnd boekje worden met een duidelijke doelgroep: de Zeeuw. Een verhaal over een kleine provincie verzeild in grotere Europese belangen. Over hoe je als buitenstaander naar Zeeland kijkt. Over winnen en verliezen. *Luctor et Emergo*. Maar dan de Europese versie.

Eenmaal schrijvend begreep ik dat het niet alleen over Zeeland kon gaan. Dan had ik namelijk constant om die grote olifant heen moeten dansen: Brussel. Werken in de EU-bubbel is een unieke ervaring en er was genoeg materiaal om het boekje volledig over Brussel te laten gaan. Over de recepties, de dossiers, het spel, de relaties, de viezigheid, de vunzigheid, de geheimen, de restaurants, bistro's en de achterkamertjes. Ook dat was een ode geweest. Aan een magnifieke stad die tegen wil en dank de hoofdstad van Europa is geworden. Ik moest daarom ook een inkijkje geven in Brussel en het leven in de EU-bubbel.

Tot slot haalde Erik van Venetië de geest uit de fles door te zeggen dat het ook over lobbyen moest gaan, omdat het boek unieke inzichten kon geven in het vak. Dat leek me toen een bijzaak, maar het is steeds prangender geworden. Het Public Affairs-vak staat steeds vaker (negatief) in de schijnwerpers.

Deels is dit terecht en deels komt het doordat er een mystiek rond de lobbyist hangt. Wat doen die mensen nou eigenlijk de hele dag? Ik wil met dit boek vooral laten zien dat lobbyen mensenwerk is en daarmee een klein beetje bijdragen aan de demystificatie van het vak. Bovendien hoop ik dat huidige lobbyisten ook een beetje trotser worden en dat ik toekomstige lobbyisten enthousiast maak voor het vak.

Deel I

Sollicitatie

Rilland, Kruijningen, Schore, Kapelle, Goes, Heinkenszand, Lewedorp, Arnhemuiden. Namen waar ik nog nooit van had gehoord. Ik was naarstig op zoek naar een nieuwe baan. Ik had te horen gekregen dat alle externe contracten niet verlengd zouden worden. Dat van mij dus ook niet.

Het was 2007 en ik woonde in Servië. Twee jaar eerder had ik mij in een avontuur gestort en was ik van Utrecht naar Belgrado verhuisd om EU-adviseur te worden bij de Servische regering. Het was een fantastisch avontuur geweest waar ik een vrouw en twee kinderen aan over zou houden. De baan kwam echter tot een abrupt eind. Mihailo, een collega die inmiddels een van mijn beste vrienden was geworden, zat in hetzelfde schuitje. Op de tafel voor ons lagen alle visitekaartjes die we de afgelopen twee jaar hadden bemachtigd. We moesten op zoek naar een andere baan.

Hoe was ik in Belgrado verzeild geraakt? Mijn ouders komen uit een land dat niet meer bestaat: Joegoslavië. Allebei hadden ze zo hun redenen om als arbeidsmigrant naar Nederland te komen, waar ze elkaar ontmoetten in Utrecht. Ze besloten te gaan wonen in Kanaleneiland, destijds nog niet de achterstandswijk waarin ik opgroeide.

Zo'n vijftig jaar later besloot ik een scriptie te schrijven over de toenaadering van Servië tot de EU. De scriptie zelf stelde weinig voor. Ik slaagde met de hakken over de sloot. Ik was blij om klaar te zijn met mijn studie European Studies in Maastricht.

Ik wilde dolgraag aan de slag, maar ik kon werkelijk nergens een baan vinden. Dat is eigenlijk niet goed omschreven – banen vond ik overal, maar ik werd nergens aangenomen. Een goede driehonderd brieven had ik geschreven.

Veel is al gezegd en geschreven over mensen met een aparte achternaam en hun kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt. Ikzelf wilde dit niet aanvaarden. Ik gaf vooral mijzelf de schuld. Werkloos zijn drukt enorm sowieso op de psyche. Je voelt je een loser. Je sociale omgeving verschaft zich het recht om op je neer te kijken en je te voorzien van nutteloos advies. Koop leukere kleding, wees gewoon jezelf. Zo moest het voelen voor single vrouwen die omringd zijn door vriendinnen met vaste relaties.

Achteraf had ik waarschijnlijk gewoon een mentor nodig die me kon vertellen wat ik fout deed en wat het pad is naar een baan. Hoe je een profiel opbouwt, wat je wel en niet in je cv moet zetten. Wanneer enthousiasme goed is en wanneer het afschrikt tijdens een sollicitatiegesprek. Die persoon was er niet en dus schreef ik nog een brief. Uiteindelijk vond ik een baan bij Douwe Egberts, in de logistieke planning. Mooie baan als je logistiek had gestudeerd, maar niet als je een baan in de Europese politiek ambieert. Dankzij mijn scriptie (en het feit dat ik Servisch spreek) deed ik veel contacten op bij de Servische regering. In mijn Douwe Egberts-periode kwam ik nog steeds vaak in Belgrado en deed zo nu en dan een koffie met mensen bij de Servische regering. Op een gegeven moment boden zij mij een droombaan aan als EU-adviseur bij een belangrijk adviesorgaan van de regering. Er zat echter een addertje onder het gras.

‘We kunnen je alleen een Servisch loon aanbieden, wat ongeveer neerkomt op 300 euro per maand.

Toen ik dat hoorde duizelde het me. Zelfs bij Douwe Egberts verdiende ik zeven keer zo veel. Maar met driehonderd afwijzingen in het achterhoofd mompelde ik iets vaags als ‘geld is geen probleem’. Een zin die nergens en nooit waar is.

Een paar maanden later zat ik in een bus naar Servië. Door met de bus te gaan bespaarde ik geld. Ik had het gevoel dat de beer los was en dat ik aan

mijn echte carrière kon beginnen. Ondanks dat ik minder verdiende dan de gemiddelde Nederlandse stagiair werd het één groot avontuur. Ik werkte hard en leerde veel. Ik deed waar ik voor gestudeerd had en dat voelde goed. Ik greep elke kans aan om me te bewijzen. De driehonderd brieven was ik even vergeten en ik was eigenlijk niet van plan om op korte termijn naar Nederland terug te komen.

Net toen ik had besloten nog een paar jaar in Belgrado te blijven, sloeg in 2008 de wereldwijde economische crisis toe en al gauw kondigde de regering aan dat alle tijdelijke contracten zouden worden herzien. Ik wilde aanvankelijk in Belgrado blijven. Ik had inmiddels vrienden, woonde samen met mijn vriendin en de baan was weliswaar slecht betaald, maar in mijn ogen prestigieus. Toch knaagde er iets aan mij: het idee dat ik in Nederland gefaald had. Ik had aan de driehonderd brieven een complex en een daarmee gepaarde geldingsdrang overgehouden.

Ik zag een vacature bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Voor het diplomatenklasje.

Ik solliciteerde en werd uitgenodigd voor een gesprek. Een ticket naar Nederland kostte een maandloon, dus ik wilde me hier heel goed op voorbereiden. Daarom vroeg ik mensen die het klasje hadden gedaan wat er zoal gevraagd werd. De kandidaten van de voorgaande jaren hadden veel vragen over de Nederlandse geschiedenis gekregen. Dat hoorde ik van meerdere personen. Dus ik dook als een bezetene in de vaderlandse geschiedenis en leerde alles van Willem III tot en met Willem Drees. Op de sollicitatie kreeg ik echter de vraag:

‘Kan je een analyse geven van de politieke situatie in Argentinië?’

Ik keek schaapachtig uit mijn ogen en gaf aan dat ik geen flauw idee had wat zich daar afspeelde. De diplomaten uit de sollicitatiecommissie vonden